

Æres relatert vold (HBV – honour-based violence) hos jenter og kvinner
med innvandrerbakgrunn

Universitetet i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet Bachelor i sosialt arbeid

Stavanger - Våren 2024

Antall ord: 9996

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	4
1.1 bakgrunn for valg av tema.....	4
1.2 Oppgavens hensikt.....	4
1.3 Presentasjon av problemstilling	5
1.4. Begrepsavklaringer	5
1.4.1 Æres relatert vold.....	6
1.4.2 Vold i nære relasjoner	6
1.4.3 Patriarkat.....	7
2. TEORETISKE RAMMER	8
2.1 Hva betyr begrepet ære?	8
2.2 Symbolsk vold	8
3. METODE	10
3.1 Valg av metode	10
3.2 Fremgangsmåte	10
3.3 Analyse	21
4. RESULTATER	25
4.1 Fysisk vold for å beskytte familiens ære og respekt.....	25
4.2 Patriarkat	26
4.3 Kontrollert æres kultur	26
5. DISKUSJON	28
5.1 Betydning av fysisk vold for å beskytte familiens ære og respekt.....	28
5.2 Betydningen av patriarkat.....	30
5.3 Betydningen av kontrollert æres kultur	32
5.4 Kildens pålitelighet	34
6. KONKLUSJON	36

7. LITTERATURLISTE	37
LOVER, RUNDSKRIV OG HANDLINGSPLAN.....	37
LITTERATUR	37
ARTIKKEL, MASTEROPPGAVE OG BACHELOROPPGAVE.....	39

1. INNLEDNING

1.1 bakgrunn for valg av tema

Justis- og beredskapsdepartementet skriver i sin handlingsplan fra 2021 at vold i nære relasjoner er en alvorlig kriminalitet og den største likestillingsutfordringen. I disse handlingsplanene så skriver de at de hevder at vold i nære relasjoner innebærer alt fra psykisk, fysisk, seksuelle og økonomiske overgrep mot en person. Dette inkluderer vold mot både barn, eldre, kjæreste, samboer, mot familiens kjæredyr og lignende (Justis – og beredskapsdepartementet 2021, s. 4).

Ifølge Bredal (2013) er vold et betydelig problem i majoritetsbefolkningen, og postkoloniale feminister hevder at kvinner med minoritetsbakgrunn blir ekskludert fra likestillingspolitikken, ikke minst at likestillingen i seg selv fungerer ekskluderende. Kampen mot æres relatert vold, altså vold i nære relasjoner ble mer og mer anerkjent som et samfunnsproblem, der kvinnemishandling og krisesentra var kjønnspolitiske merkesaker på 1970-tallet (Bredal, 2013, s. 118-122).

Æres relatert vold referer til voldelige handlinger som blir utført av enkeltpersoner eller grupper i familien for å opprettholde og beskytte familiens ære mot skam og dårlig rykte. Spesielt jenter og kvinner er utsatt fordi deres seksualitet er ofte under streng kontroll (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8).

Vold i nære relasjoner kan være vanskelig å bryte ut av. Ulike årsaker kan være blant annet følelsesmessig bånd til hverandre, altså en ektefelle eller et barn, eller økonomisk avhengig av voldsutøveren. I handlingsplanen fra 2021 blir også grov omsorgssvikt, tvangsekteskap, æres relatert vold og kjønnglemløstelse beskrevet som ulike former for vold i nære relasjoner (Justis- og beredskapsdepartementet 2021, s. 17-18). Det er mange faktorer og risikoer som kan forklare vold i nære relasjoner, og det er essensielt å forstå hva årsakene til at volden skjer. Denne bacheloren vil undersøke og bevisstgjøre hva æres relatert vold innebærer, samt hvilken kraft som driver denne formen for vold.

1.2 Oppgavens hensikt

Hensikten med denne bacheloroppgaven er å få en dypere innsikt og bevisstgjøre hva æres relatert vold innebærer. Med hjelp fra tre vitenskapelige artikler skal denne oppgaven

belyse hvordan mine analysefunn kan forstås, samt hva som ligger bak handlingen av æres relatert vold.

Oppgaven er en litteraturstudie som skal undersøke bakgrunnen bak handlingene, identifisere og bevisstgjøre unge jenter og kvinner som blir utsatt for æres relatert vold (Sverdrup, 2021, s. 22-27).

1.3 Presentasjon av problemstilling

Denne litteraturoppgaven vil utforske hva som gjør at et menneske utøver æres relatert vold og hva dette innebærer. Samt skal den se på ofrenes side, overgriperne og profesjonenes dilemma bak dette feltet via tre vitenskapelige artikler.

I 2023 ble det satt nye rekorder angående æres kriminalitet og negativ sosial kontroll. 1137 nye saker viser hvordan dette har eskalert, der sakene gjelder både trusler, vold og tvangsekteskap. Tallene viser at sakene til kompetanseteamet har tredoblet seg siden 2015 og økt med nesten 30% bare fra 2022 (Næss & Sveøy-Aae, 2024).

Det finnes ingen fasit på hva økningen av sakene er, men rundt 250 henvendelser fra politidistriktene om æres kriminalitet har blitt sendt til Kripos (Næss & Sveøy-Aae, 2024).. Dette kan tyde på at det er flere som opplever æres kriminalitet, eller at flere sier ifra om det som skjer. Samt omhandler over 70% av sakene jenter, deriblant flesteparten barn enn voksne (Næss & Sveøy-Aae, 2024).

Ifølge kompetanseteamet så er det mange nyutdannede som ikke er klar over virkeligheten av dette feltet. Dette gjelder blant annet Nav, helse, skole, barneverntjenesten og lignende. Hva som driver en til å handle og utøve æres relatert vold er det ikke lett å forstå, ei heller å forstå utøveren perspektiv (Næss & Sveøy-Aae, 2024).

Problemstillingen min går som følger:

1. *Hva sier skandinavisk forskning om æres relatert vold mot jenter og kvinner med innvandrerbakgrunn?*

1.4. Begrepsavklaringer

I dette kapitelet skal det redegjøres for sentrale begreper i bacheloroppgaven. Det vil defineres i underkapitler begrepene æres relatert vold, vold i nære relasjoner og patriarkat.

1.4.1 Æres relatert vold

Æres relatert vold referer til voldelige handlinger som blir utført av enkeltpersoner eller grupper i familien eller slektninger for å beskytte og opprettholde familiens ære fra skam og dårlig rykte (Kunnskapsdepartementet 2021, s. 8).

Kunnskapsdepartementet skriver i sin handlingsplan fra 2021 at æres relatert vold blir utløst av familiens eller gruppens krav for å beskytte eller gjenskape ære og verdighet. De patriarkalske normene står sterkt, der det forventes en form for ansvarlighet fra mennesket som blir utøvd for vold, i form av at de skal tilpasse seg og følge familiens eller gruppens normer og verdier (Kunnskapsdepartementet 2021, s. 8).

Patriarkat kontroll kjennetegnes av at mannen i familien er overhode, der mannen står med makten framfor sin kone og datter. Ergo refererer patriarkat den dominansen og autoritet en mann i familien utøver over sin familie og sosiale strukturer (Bredal, 2011, s. 20-22).

Et godt rykte av familien eller gruppen er noe alle familiemedlemmene står ansvarlig for, særlig jenter og kvinner. Det er særlig de som blir utsatt for æres vold, som er knyttet til kontroll av jenters eller kvinners seksualitet (Kunnskapsdepartementet 2021, s. 8).

1.4.2 Vold i nære relasjoner

Når en blir utsatt for vold av en utøver av nær relasjon, blant annet familie i slekt, så kalles dette for vold i nære relasjoner (Justis – og beredskapsdepartementet 2021, s. 4-18). Vold er systematisk bruk av aggressiv og kontrollerende handlinger mot blant annet kjæreste, ektefelle, familie og lignende (Mohaupt, 2024, s. 25). I mange tilfeller vil volden holdes skjult grunnet frykt, manipulering, fornektelse eller isolasjon. Det kan være et barn som skjuler volden grunnet lojalitet for sine foreldre, av frykt for hva som kan hende hvis ingen tror på dem, eller andre lignende grunner (Justis – og beredskapsdepartementet 2021, s. 4-18). Vold holdes også skjult, da det er et fenomen man ikke ønsker å identifisere seg med, som kan være på grunn av skam og selvforakt (Mohaupt, 2024, s. 24).

Vold kommer i mange ulike former, blant annet psykisk, økonomisk eller seksuelle overgrep mot en person man har nær relasjon til. Psykisk vold kan forekomme gjennom å ydmyke eller latterliggjøre en person, kontrollere, kritisere eller komme med nedlatende kommentarer. Økonomisk vold kan innebære at en person har en tvungen gjeld eller økonomisk ansvar for andre personen. Dette kan være en voldsutøver som har all makt og

kontroll over økonomien for begge parter. Seksuelt overgrep kan være alt fra emosjonell, verbalt eller fysisk overgrep. Dette innebærer blant annet tvang eller bruk av fysisk makt for å påføre seksuelle handlinger, til eksempel voldtekt, misbruk eller overfall (Justis – og beredskapsdepartementet 2021, s. 4-18).

1.4.3 Patriarkat

Patriarkat kjennetegnes av at mannen er familiens overhode, samt følger slektskap og arv farslinjen. Manns makt er helt grunnleggende i en patriarkalsk orden. Dette vil si makten en far og mann har framfor sin datter og kone. Manns makt finnes hos far og sønn forhold, der det er en klart hierarkisk form, men ikke på samme måte som datter og kone (Bredal, 2011, s. 19-22).

Det finnes mange ulike tegn på et patriarkalsk samfunn, blant annet foreldrenes kontroll på hvem barna skal gifte seg med eller at deres eldste sønn og hans kone forventes å bo sammen med foreldrene. Patriarkat handler om makt, den handler om kjønns makt, generasjons makt og kollektivets makt (Bredal, 2011, s. 19-22).

Det assosieres både ære og skam på kollektivorientering, som blant annet handler om at mennene skal ha evnen til å forsørge og beskytte familien, der kvinnens rolle er å holde et godt rykte rundt seg ved å blant annet holde seg uskyldig og jomfru. Helt konkret så kjennetegnes patriarkat av at mannen er familiens overhode, samt følger slektskap og arv farslinjen (Bredal, 2011, s. 20-22).

2. TEORETISKE RAMMER

I den teoretiske rammen er det et ønske om å oppnå en dypere forståelse av konseptet æres relatert vold, samt hva som kan drive en til å utøve slik vold. I dette kapittelet så skal det fokuseres på teorien om symbolsk vold og hvordan den kan forbedre vår forståelse av hvorfor denne formen for vold forekommer, samt hva begrepet ære betyr.

2.1 Hva betyr begrepet ære?

Ære handler om verdi, selvrespekt og sosial respekt, ergo blir ære forbundet med noe positivt i alle samfunn. For å oppnå ære så må man oppnå en viss respekt, noe som varierer fra kultur og historie (Wikan, 2008, s. 9-21). Ære omhandler og om makt, i form av at det blir satt en viss standard på hva som skal gjelde, og om smerte, i form av at ære har sin pris. Wikan (2008) forteller at ære er spesielt forbundet med menn, der menn blir sett på som ære og kvinner som skam. Dette gir oss en forståelse på at begrepet ære er kjønnnet. Ære blir og forstått og knyttet til seksualitet, i form av kvinners ærbarhet, dyd og kyskhet.

Æresdrap er den ultimate form for æres relatert vold som omhandler å gjenreise æren for en familie, klan, slektning eller lignende (Wikan, 2008, s. 9-65).

2.2 Symbolsk vold

Teorien om symbolsk vold kan være et godt utgangspunkt for å forstå hvilke faktorer som driver utøvelsen av æres relatert vold. Symbolsk vold, samt habitus, kapital og lignende begreper ble utviklet av den franske sosiologen Pierre Bourdieu (1931-2022, sitert i Wilken, 2006, s. 7). Symbolsk vold vil ifølge Bourdieu (1931-2022) handle om den usynlige makten. Dette vil si at symbolsk vold ikke tyr til fysisk makt, men handler mer om at volden virker på en mer subtil måte gjennom blant annet symboler, sosiale strukturer, språk, trusler, psykisk vold og lignende. Symbolsk vold kan være vanskelig å identifisere, i form av at den kan være umerkelig. Noen eksempler på symbolsk vold kan være blant annet kulturelle normer som oppmuntres til å undertrykke visse grupper basert på etnisitet eller kjønn (Wilken, 2006, s. 80-84). Selv om det er en del kriterier bak Bourdieu sine teorier, i form av mangel på overbevisende redegjørelse for sosial endring og lignende, så hevder Magdalena (2016) at hans teori om symbolsk vold er nyttig for å kunne forstå æres drap og æres relatert vold (Magdalena, 2016).

Magdalena (2016) nevner at å ty til «usynlig makt», ergo uten å ty til vold direkte, var medvirkende for å opprettholde den patriarkalske makten og dominansen. Hun nevner videre at symbolsk vold utøves gjennom habitus (Magdalena, 2016). Bourdieu (1931-2022) sine største nøkkelbegreper som er knyttet til symbolsk vold er blant annet habitus og doxa. Habitus er enkelt sagt de tankene, vanene og måtene vi handler på, noe vi lærer fra oppvekst og miljøet vi lever i (Magdalena, 2016). Ergo vil symbolsk vold utøve gjennom tanker og handlinger, samt de kognitive strukturene (Magdalena, 2016). Wilken (2006) nevner videre at doxa vil si at en person aksepterer å leve et miserabelt liv der de er undertrykt, uten at det går opp for personen (Wilken, 2006, s. 81).

Doxa kan sees i lys av patriarkalsk dominans og underkastelse av kvinner i æres relatert samfunn. Æres relatert vold mot kvinner som begås fysisk av menn i familien er sosialt akseptert av blant annet samfunnet, religiøst og gjennom diskriminerende diktater og lignende (Khan, 2006: 130, sitert i Magdalena, 2016). Det vil si at ære begrepet blir brukt som legitim undertrykkelse av kvinner, der æres kulturen blir oppfordret i spesielt fremtredende æres drevne samfunn. Dermed kan man se at habitus og doxa organiserer handling innenfor kjønnsrelasjoner, i form av at kvinner underordnes ikke direkte, men på en habitus og doxas måte, ergo «symbolsk» vold. Dette kan forstås som en form for undertrykkelse og kontroll på kvinner gjennom trusler, stigma, psykisk vold, tvangsekteskap, sosial isolasjon og lignende form for symbolsk vold (Magdalena, 2016). Magdalena (2016) nevner at symbolsk vold og makt kan sees på som en utvidelse av blant annet fysisk eller direkte vold mot kvinner, voldtekt, mishandling og lignende (Bourdieu, 2001: 34, sitert i Magdalena, 2016). Både fysisk vold og «usynlig» fysisk vold er et middel som blir brukt for å vise andre menn sin virilitet og status, samt forsvare sin ære. Det vil si om du utøver kontroll over jentene og kvinnene i familien så blir du sett på som en «ekte mann» i patriarkalsk samfunn. Maskulin dominans er et eksempel på symbolsk vold. En mann som ikke klarer å kontrollere den seksuelle atferden til kvinnen i familien vil true hans ære og ikke minst maskulinitet. Dermed må han gjenopprette æren ved å ty til vold mot kvinnen Magdalena, 2016).

Symbolsk vold kan sees i sammenheng av ære og æres relatert vold i form av at vold er rettet mot å opprettholde og beskytte familiens ære og respekt. Symbolsk vold og habitus er en mannsdominert tanke gjennom normer, symboler og kroppsspråk som omhandler struktur og meninger. Samlet kan vi si at symbolsk vold handler om selvbilde og identitet, i forbindelse med ære, som omhandler menns maskulinitet, respekt og kontroll over kvinnen (Magdalena, 2016).

3. METODE

Formålet med denne oppgaven er å finne ut av hva som ligger bak handlingen æres relatert vold mot skandinaviske kvinner og jenter med innvandrers bakgrunn.

Ved hjelp av tre utvalgte vitenskapelige artikler så skal dette kapitlet redegjøre for den metoden jeg valgte, samt fremgangsmåten jeg brukte for å avklare min problemstilling.

3.1 Valg av metode

Jeg har anvendt litteraturstudie som fremgangsmåte, der jeg skal i det følgende presentere hvordan mitt valg og fremgangsmåte er benyttet, før den avslutter med en analyse av kunnskap som skal gi en dypere forståelse av temaene jeg har valgt (Sverdrup, 2021, s. 55-56).

Litteraturstudie refererer til en systematisk gjennomgang av relevant litteratur innenfor et bestemt fagområde og en problemstilling. Litteraturstudie har sin hensikt å skaffe oversikt over blant annet kunnskap, informasjon, analyse og forskningsresultater som allerede er tilgjengelige om et bestemt tema eller problemstilling (Thidemann, 2019, s. 80-82).

3.2 Fremgangsmåte

For å finne mitt tema og hjelp i arbeidet med å finne en problemstilling så benyttet jeg det Thidemann (2019) kaller for PICO. PICO er et rammeverk som har flere funksjoner som skal hjelpe meg i å operasjonalisere problemstillingen, slik at denne blir så presis som mulig. Hver bokstav i PICO betegner bestemte elementer. PICO skal blant annet hjelpe med å klargjøre hva jeg vil inkludere og ekskludere, samt identifisere søkeord og begreper som vil være nyttig for mine søk (Thidemann, 2019, s. 82-83). Nedenfor vil jeg vise i tabell 1 min PICO ifølge Thidemann (2019). Stikkordene jeg kom frem til var ut ifra de ulike temaene jeg brenner for.

Tabell 1. PICO – Population/patient/problem, Intervention, Comparison, Outcome

<i>Population/patient/problem</i> (Hvem/hvilke problem)	<i>Intervention</i> (Hva, hvilke tiltak)	<i>Comparison</i> (Alternativer til tiltak)	<i>Outcome</i> (Resultater, hvordan tiltaket kan påvirke ulike utfall)
<ul style="list-style-type: none"> - Første generasjons innvandrere med gyldig opphold i Norge - Innvandrer jenter - Æres relatert vold - Vold 	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan de blir behandlet i norske helsevesen - Diskriminering - Innvandrer jenter som opplever æres relatert vold 	<ul style="list-style-type: none"> - Diskriminering innenfor loven - Bias - Vold - Språkbarriere - Vold i nære relasjoner 	<ul style="list-style-type: none"> - Jobbe imot diskriminering - Forebygge vold i nære relasjoner - Forebygge æres relatert vold - Riktig hjelp til riktig tid.

(Thidemann, 2019, s. 82-84).

Thidemann (2019) anbefaler å starte med noen innledende søk i både PubMed og Google Scholar om temaet til prosjektet. Jeg gjorde meg kjent og endte opp med å bruke ulike innledende søk i både Google Scholar og Idunn (Thidemann, 2019, s. 80-83).

Ettersom artiklene måtte være vitenskapelige fagfelleverderte artikler, så måtte jeg definere inklusjons og eksklusjonskriteriene. Ifølge Thidemann (2019) så skal inklusjons- og eksklusjonskriteriene tydeliggjøre litteratursøkene mine og hjelpe med å avgrense mengden litteratur. Ved hjelp av helsebiblioteket (2016) støttet jeg meg på en sjekkliste for kvalitativ forskning. Nedenfor vil jeg vise i tabell 2 kriteriene på inklusjons- og eksklusjonskriterier (Thidemann, 2019, s. 83)

Tabell 2. Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
<ul style="list-style-type: none">- Fagfellevurderte artikler- Vitenskapelige artikler- Artikler på norsk, engelsk og svensk språk- Artikler publisert etter 2018- Kvalitativ metode- Skandinavisk forskning	<ul style="list-style-type: none">- Ikke fagfellevurderte artikler- Ikke vitenskapelig artikler- Artikler fra land utenfor Norden- Artikler publisert før 2018- Kvantitativ forskning

Sverdrup (2021) anbefalte meg å beskrive mine inklusjons- og eksklusjonskriterier for arbeidet jeg søker, dette for å gjøre hva og hvem oppgaven omhandler mer tydelig (Sverdrup, 2021, s. 95-96).

Jeg startet i første omgang med å bruke søkeord på norsk. Hensikten med dette var for å kunne finne relevante artikler i Norge for min oppgave. Her ble jeg anbefalt av Thidemann (2019) å avgrense søkene til to eller flere søkeord, så jeg brukte egne søkeord som «æres relatert vold», «vold i nære relasjoner» og «vold». Etersom artiklene mine måtte være publisert etter 2018, så fikk jeg 19 treff. Ingen av disse artiklene var relevante for min oppgave. Det virket som at dette temaet ikke var forsket nok på i Norge etter år 2018 (Thidemann, 2019, s. 80-82).

Deretter valgte jeg å bruke søkeord på engelsk. Hensikten med dette var for å åpne mulighetene for flere internasjonale perspektiver, om ikke skandinavisk perspektiv, om æres relatert vold. Ved å bruke søkeord som «honor based violence», «honor violence», «violence honor» og «honor based violence as social work» fikk jeg flere søkeresultater, samtidig som jeg begrenset utgivelsesår til mellom 2018-2024. Her fikk jeg blant annet søkeord på alt fra 96 treff, 1360 treff og 38 treff. Dette kom an på hva slags søkeord jeg brukte på engelsk. Dermed var det lettere for meg å finne internasjonale artikler for min problemstilling i oppgaven (Thidemann, 2019, s. 80-82).

Ved å søke på helsebiblioteket (2016) på oppdatert sjekklister for studier med forskningsdesign fikk jeg kvalitetsvurdert de vitenskapelige artiklene. Dette bidro med å vurdere om innholdet i artiklenes IMRaD-strukturer var relevante og interessante for min

problemstilling. Her skal man blant annet sjekke om man kan stole på resultatene, hvem artikkelen er skrevet for og artiklens troverdighet.

Thidemann (2019) nevner systematisk litteratursøk. Systematisk litteratursøk vil si at søket jeg gjorde måtte være planlagt, begrunnet og dokumentert nøye, samt være knyttet til min problemstilling som omhandler æres relatert vold. Etter en del frem og tilbake mellom trinnene ble jeg ledet mot det som ble min problemstilling.

Ifølge Thidemann (2019) beskriver han prosessen hvor en går frem og tilbake mellom trinnene og noterer aktuelle søkeord for en iterativ prosess (Thidemann, 2019, s. 82).

Etter at jeg hadde kommet frem til valg av artikler, lest dem flere ganger i sin helhet, samt vurdert kvaliteten på artiklene, utarbeidet jeg en litteraturmatrise. Litteraturmatrise vil ifølge Thidemann (2019) sammenstille artiklene og notere de viktige informasjonene fra hver av artiklene. Dette vil gi meg en oversikt over hva likhetene og ulikhetene ved artiklene er (Thidemann, 2019, s. 95). Nedenfor vil jeg vise litteraturmatrisene i tabell 3-5. Artiklene omhandler Sverige, men er skrevet på engelsk.

Tabell 3 – Artikkel 1

Artikkel 1 med APA 7 referanse SVERIGE	Björktomta, S-B. (2019). Honor-Based Violence in Sweden – Norms of Honor and Chastity. Vol 34, 449-460. https://doi.org/10.1007/s10896-019-00039-1
Hensikten med studien	Denne artikkelen har sin hensikt å øke forståelsen av hvordan ikke-voldelig kontrollerende atferd kan påvirke barns aspekter, spesielt jenter. Videre skal denne artikkelen aktivere diksjonen rundt ulikheten og likheten mellom vold i hjemmet og æres relatert vold. (s. 450)

<p>Teorier/antakelser forfatteren har brukt</p> <p>Type studie</p>	<p>Denne artikkelen analyserer og bruker Bourdieus begrep om symbolsk vold som en teoretisk linse (forside)</p>
<p>Forskningsspørsmål</p>	<p>Denne artikkelen har 4 forskningsspørsmål. Disse er: "What types of violence are involved (social, psychological, physical)?", "How are the different types of violence linked?", "Does the context of honor and patriarchy contribute to the violence and, in that case, how?" og "What are the differences and similarities to non-honorrelated domestic violence?" (s.450)</p>
<p>Metoder</p>	<p>Det ble i denne artikkelen brukt kvalitativ metode og individuelle intervjuer av 11 unge kvinner, av alder mellom 16-20, som fortalte at de levde med restriksjoner over deres liv og seksualitet (forside).</p>
<p>Deltagere</p>	<p>11 unge kvinnelige ofre, i en alder fra 16-20 år (forside).</p>
<p>Nøkkel resultater</p>	<p>Nøkkel resultatet for denne artikkelen er å fremheve sammenhengen mellom sosiale/kulturelle normer og diskusjoner (s.459).</p>
<p>Nøkkelresultater i diskusjonsdelen</p>	<p>1. Fysiske volden var ikke alkoholrelatert. 2. ty til fysisk vold var for å beskytte familiens verdighet og respekt. 3. kjønn</p>

	<p>som maktdimensjon. 4. menn dominerer over kvinner, der kvinner må opprettholde ære og respekt. 5. Andre former for vold blir brukt, blant annet overvåking, trusler og isolasjon. 6. Andre former for non verbal vold blir brukt, blant annet strengt blikk. 7. Bourdieus begrep om symbolsk vold og habitus gir en forståelse av hvordan dominansen kan skape og lage samspill mellom individ. 8. Analysen peker ut viktigheten av normer og diskurser. 9. Kjønn og posisjon i familienes hierarki er avgjørende for hva slags typer vold blir brukt og handling. 10. Symbolsk vold er den mest grunnleddenge typen av vold (s. 459).</p>
<p>Konklusjon</p>	<p>Denne artikkelen skal vise hvordan ikke voldelig kontrollerende atferd kan berøre unge kvinners handlingsrom. Den artikkelen peker på jenters sårbare situasjon i en patriarkalsk familie, og å forstå at de ulike begrepene som blant annet æres vold og symbolsk vold vil gi oss en forståelse av hvordan ungdommene levde og deres erfaringer (s.459).</p>

Tabell 4 – Artikkel 2

<p>Artikkel 2 med APA 7 referanse SVERIGE</p>	<p>Högdin, S., Helmersson, S. & Eriksson, H. (2023). Young people in honour-based context: negotiations and reasoning on</p>
--	--

	<p>the obligation to report concern among school staff in Sweden, <i>Nordic Social Work Research</i>. https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.1080/2156857X.2023.2207089</p>
Hensikten med studien	<p>Denne artikkelens har sin hensikt å fokusere på hvordan skolens ansatte erkjenner bekymringsplikt, når det gjelder ungdommer og barn som lever i en æres relatert omstendighet. Målet er å øke kunnskapen om skolepersonalets juridiske ansvar for å melde bekymring. (s. 2-3).</p>
Teorier/antakelser forfatteren har brukt Type studie	<p>Teoretiske skjønnsbegrepet blir brukt som et viktig analytisk verktøy. Skjønn som 1. handlingsrommet og 2. som selve resonnement (s.2).</p>
Forskningsspørsmål	<p>Denne artikkelen har 2 forskningsspørsmål. Disse er: "How do school staff reason on their legal responsibilities in relation to reporting children and young people with a migrant background who are exposed to, or suspected victims of, HBV?" og «What specific dilemmas can be identified in such situations?» (s. 3).</p>
Metoder	<p>Denne artikkelen bruker kvalitative intervjuet. Det er intervjuer med skoleansatte, spesielt skolerådgivere.</p>

	Artikkelen gjennomfører kvalitativ tematisk analyse (s. 1).
Deltagere	18 skolerådgivere ble intervjuet, men og 3 helsesøstre og 4 lærere. Ingen aldersgruppe (s. 4).
Nøkkel resultater	Spørsmål om meldeplikt ble diskutert. skoleansatte har ofte en formell tilnærming til mistanke om fysisk vold, men en mer resonnerende tilnærming til psykisk vold. Dette gjelder også æres relatert vold. Viktigheten av å handle raskt og involvere sosialtjenesten ble det samlede resultatet (s. 5).
Nøkkelresultater i diskusjonsdelen	1. Situasjonen inkluderer ulike nivåer av øres relatert vold, blant annet drapsforsøk og trusler. 2. Flere dilemmaer i forhold til meldeplikt, i form av at meldeplikt kan endre elevens familiesituasjon raskt. 3. Ikke mulig å trekke inn konklusjoner om sosialtjenesten angående æres relatert vold, men erfaringene skoleansatte har ved å sende meldeplikt har forverret situasjoner for ungdommer. 4. elever har en frykt for at familierelasjon kan bli skadet eller alvorlig skadet etter meldeplikt. 5. Det er ikke den som melder inn sitt ansvar å løse elevens problem, men deres ansvar for barnets støtte er en plikt og sosialtjenestens plikt. 6. kreves en diskusjon om når en skal

	melde. 7. kritikk mot meldepliktsystemet, i form av at det er ressurskrevende (s. 9-10).
Konklusjon	Denne artikkelen har ingen konklusjon, men avslutningsvis står det noe om behov for bedre samarbeid mellom sosialtjenesten og skole i diskusjonsdelen. Dette innebærer å utvikle felles forebyggende strategier, øke tilgjengeligheten til ressurser for skoleansatte, diskutere felles erfaringer og saker om æres relatert vold (s. 10).

Tabell 5 – Artikkel 3

Artikkel 3 med APA 7 referanse SVERIGE	Grip, L. & Dynevall, M. (2024). Honor-based violence in Sweden - an offender perspective. <i>Nordic Journal of Criminology</i> . Vol.25, 1-17. https://doi.org/10.18261/njc.25.1.3
Hensikten med studien	Denne artikkelen har sin hensikt å studere æres relatert vold gjennom et lovbrüterperspektiv. Hensikten med dette er for å lære mer om hvilken intervensjon de måtte trenge. Hovedmålet med studiet var å utforske forbrytternes uttrykte motiver og drivkraft for disse voldelige forbrytelsene, i sammenheng med ære (s. 2).
Teorier/antakelser forfatteren har brukt Type studie	In vivo-koding. En induktiv tematisk analyse (s.6).

<p>Forskningsspørsmål</p>	<p>Denne artikkel har 3 forskningsspørsmål. Disse er: "What attitudes and values around honour do the participants express?", "What ability for problem solving and emotional regulation do the participants describe?" og "Which underlying factors can, from the participants' perspective, describe the emergence and perpetuation of HBV?" (s. 2).</p>
<p>Metoder</p>	<p>Dette er en kvalitativ metode (s.15). For å kunne være med på intervjuet så måtte deltakerne gjennom to hovedkriterier. 1. Må ha blitt dømt i Sverige og være i fengsel. 2. Æres relatert vold måtte være gjeldende rettsavgjørelse eller i den svenske kriminalomsorgen. Screening av juridisk og saksbehandlingsdokumentasjon var en måte å få potensielle deltakere. (s. 5).</p>
<p>Deltagere</p>	<p>Denne artikkelen intervjuer 16 lovbrutere som er dømt til fengsel for æres relaterte forbrytelser i Sverige, alle utenom en var menn (s. 2).</p>
<p>Nøkkel resultater</p>	<p>Syv temaer som er av interesse ved utforming av intervensjoner for gruppen. Temaene skulle dekke deltakernes oppvekst og tidligere erfaringer med både vold og traumer, samt migrasjon og</p>

	<p>eventuelt tidligere forbrytelser. I tillegg skulle temaet dekke deres syn på deres forbrytelse, æres normer og vold (s. 6). Alle 7 temaer blir forklart i rekkefølge under temaet "results" (s.6).</p>
Nøkkelresultater i diskusjonsdelen	<p>De fleste deltakerne levde under vanskelig omstendigheter som politisk undertrykkelse, fattigdom og konflikt. Flere måtte forlate skole for å forsørge familiene sine. Flere av deltakerne hadde selv blitt utsatt for vold, kontroll og traumer. De ble utsatt for "disiplinær" vold. Vold ble beskrevet som normalt. Mange av deltakerne ble utsatt for tvangsekteskap. Kontrollere hvordan de skulle kle seg, begrense kvinners bevegelsesfrihet, oppdra barn, kreve at kvinner skulle ha sex med sine ektefeller (s.6- 13).</p>
Konklusjon	<p>Denne artikkelen har sin hensikt å bidra til et dyptgående bilde av personer som har begått æres relaterte forbrytelser i Sverige. Det ble funnet flere kjennetegn av relevant for fordi forbrytelsene, blant annet normalisering av vold og mangel på prososial mestrings-og problemløsningsevne. Lav utdanning, for å forstå hvordan æres relatert vold kan kobles til dette. Mangel på sosialt støttenettverk kan og ha bidratt til forbrytelsene. Maktløshet om å ikke vite</p>

	<p>hvor de kan henvende seg for å få hjelp. Isolasjon som en risikofaktor. Æres relatert vold kan sees på som en lært atferd, da noen har blitt utsatt for æres undertrykkelse selv og vært ofre for vold. Utdanning er og viktig å påpeke, da de fleste deltakerne ikke hadde fullført grunnskole (s. 13-15).</p>
--	--

3.3 Analyse

Thidemann (2019) nevner Aveyards tematiske analysemodell som identifiserer og sammenligner litteratur (Thidemann, 2019, s. 96). Tematisk analyse skal hjelpe meg å kritisk vurdere artiklene, samt utvikle sammenhengende temaer fra funn- eller resultatdelen av hver artikkel. Min analyse vil være Aveyards tematiske analysemodell, selv om jeg har justert litt etter mine egne preferanser (Aveyard, 2019, s. 87-88).

Aveyard (2019) nevner at det første jeg bør gjøre er å lese grundig gjennom resultatdelene fra hver av artiklene gjentatte ganger, reflektere kritisk og tolke teksten. Artikkel 1 hadde ingen resultatdel, så her leste jeg heller grundig gjennom diskusjonsdelen, da Aveyard (2019) anbefalte meg å gjøre dette. Aveyard (2019) anbefalte å markere hovedpoengene jeg finner i hver artikkel og identifisere tekstbitene. Gjennom hele denne prosessen så markerte jeg ord og setninger som kunne belyse min problemstilling. Ved hjelp av Aveyards (2019) sin «cut and paste» så markerte jeg tekstbitene og oversatte tekstbitene i egne ord. Jeg markerte de ulike tekstbitene og gikk frem og tilbake for å prøve å sette de sammen til stikkord. Samt vurderte jeg om stikkordene passet sammen eller ikke, før jeg satt igjen med de ulike stikkordene som viser hvordan artiklene mine henger sammen. Målet her er å bringe sammen de ulike artiklene og informasjonene for å identifisere nye sammenhengene meninger bak artiklene (Aveyard, 2019, s. 89-92). Nedenfor vil jeg vise dette i tabell 6.

Tabell 6 – Sammenligning av temaer fra artiklene

Artikkel 1	Artikkel 2	Artikkel 3
<p>1. Årsaken til at fedre tyr til fysisk vold var for å beskytte familiens verdighet og respekt.</p> <p>2. Lever i patriarkalsk terror, der far er overhode. Kjønn og posisjon i familien hierarki er avgjørende for hvilke type voldshandling og hvilken type form for vold</p> <p>3. kjønn som maktdimensjon</p> <p>4. dominere over kvinner og deres seksualitet</p> <p>5. vold, overvåking, trusler og isolasjon</p>	<p>1. Sterkt bånd til familien, samt skam for familie fører til straff</p> <p>2. Barn som blir utsatt for kontroll og restriksjoner fra familie.</p> <p>3. frykt for at unge skal få problemer fra familien. , samt frykt for at unge blir satt i fare eller bekymring for unges frihet.</p> <p>4. Angst for straff for jenter som lever i æres relatert vold.</p> <p>5. ungdom som blir utsatt for fysisk vold eller tvangsekteskap</p>	<p>1. Respekt til familie av samfunnet om det var æres påvirkning. beskytte ære. Disiplin som mål for å forhindre skam</p> <p>2. patriarkalske familiestruktur, der far er familiens overhode. Konservative verdier, hierarki.</p> <p>3. isolasjon som en form for HBV</p> <p>4. kontroll og makt over kvinnen, selv etter separasjon</p> <p>5. trusler, kontroll og undertrykkelse til ære</p>

(Basert på tankegangen til Aveyard, 2019).

Aveyard (2019) nevner at dette er min analyse, så her valgte jeg å være kreativ og å ta med alle stikkordene, skrev om på tekstbitene, samt som jeg sjekket opp mot originalkilden, for så å innsnevre de enda mer i neste fase.

Neste fase blir ifølge Aveyard (2019) å fokusere på revidering av hovedtema. Her gikk jeg frem og tilbake, leste grundig gjennom hvert stikkord, for så å finne de beste navn til hovedtemaene. Jeg valgte å sette opp en ny tabell, for å illustrere hvordan stikkordene summerte seg opp til tre hovedtemaer (Aveyard, 2019, s. 91-94). Her vil man se at de er fordelt litt ulikt, ut ifra hvordan de henger sammen. Nedenfor vil du se dette i tabell 7

Tabell 7 – Hovedtema , referanse på stikkordene.

Stikkord fra artiklene	Sammensatt tema
<ol style="list-style-type: none"> 1. Årsaken til at fedre tyr til fysisk vold var for å beskytte familiens verdighet og respekt. 2. Sterkt bånd til familien, samt skam for familie fører til straff. 3. Respekt til familie av samfunnet om det var æres påvirkning. beskytte ære. Disiplin som mål for å forhindre skam. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fysisk vold for å beskytte familiens ære og respekt
<ol style="list-style-type: none"> 1. Lever i patriarkalsk terror, der far er overhode. Kjønn og posisjon i familien hierarki er avgjørende for hvilke type voldshandling og hvilken type form for vold. 2. Barn som blir utsatt for kontroll og restriksjoner fra familie. 3. patriarkalske familiestruktur, der far er familiens overhode. Konservative verdier, hierarki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Patriarkat
<ol style="list-style-type: none"> 1. kjønn som maktdimensjon 2. dominere over kvinner og deres seksualitet. 3. vold, overvåking, trusler og isolasjon. 	

<ol style="list-style-type: none">4. frykt for at unge skal få problemer fra familien. , samt frykt for at unge blir satt i fare eller bekymring for unges frihet.5. Angst for straff for jenter som lever i æres relatert vold.6. ungdom som blir utsatt for fysisk vold eller tvangsekteskap.7. isolasjon som en form for HBV8. kontroll og makt over kvinnen, selv etter seperasjon.9. trusler, kontroll og undertrykkelse til ære.	<ul style="list-style-type: none">• kontrollert æres kultur
---	---

På bakgrunn av den tematiske analysen til Aveyard (2019) så vokste det frem tre sentrale hovedtema som kan beskrive ulike agenda som kan drive æres relatert vold. Disse hovedtemaene omhandler fysisk vold for å beskytte familiens ære og respekt, patriarkat og kontrollert æres kultur. Overordnende hovedtema baserer seg på en gjennomtenkt analyseprosess opp mot min problemstilling. Framover følger en kort redegjørelse for hovedtemaene om hva som ligger bak de ulike agendaene som kan drive æres relatert vold, og deretter skal hovedtemaene drøftes videre (Aveyard, 2019, s. 94-97).

4. RESULTATER

På bakgrunn av analysen som ble gjort, så vokste det frem tre ulike hovedtemaer.

Formålet med dette kapittelet er å redegjøre kort for hva de tre hovedtemaene i denne oppgaven omhandler, samt belyse og få frem oppgavens problemstilling.

Her skal jeg presentere de tre hovedtemaene jeg fant for å gi en dypere forståelse for hva dataene mine forteller om oppgavens problemstilling.

4.1 Fysisk vold for å beskytte familiens ære og respekt

Noe som går igjen i mine valgte artikler er den fysiske volden for å beskytte familiens ære og respekt. Deltakerne fremhevet ære som noe positivt, i form av at familien ble respektert av samfunnet (Grip & Dynevall, 2024, s. 7). Samtidig ble volden sett på som disiplin av deltakerne, der den hadde som mål å forhindre skam og fremheve respekt og ære (Grip & Dynevall, 2024, s. 7).

I noen av de utvalgte artiklene var det fedre som var hovedansvarlig for volden i familien. Flere av deltakerne forklarte at volden kunne være blant annet ødeleggelse av datterens datamaskin, bruk av knyttnever og belte, dra i håret, knuse mobil og lignende. Denne type vold ble foretatt som straff ved brutte familienormer, familiens ære og rykte (Björktomta, 2019, s. 458).

Fysisk vold omfatter ikke bare fysisk makt, som er ment å skade eller drepe, men også handlinger ment for å skremme, ydmyke, isolere eller kontrollere kvinner og barn. Videre viser artikkelen det å bruke tvangskontroll og voldelige hendelser sammen og ikke separate kan hjelpe oss å forstå sammenhengen mellom ulike former for vold.

Tvangskontroll blir i denne artikkelen sett på som å kontrollere, skade eller straffe et individ mot deres vilje (Björktomta, 2019, s. 452-453).

Flere inkluderte artikler viser hvordan den fysiske volden og beskyttelse av familiens ære og respekt ikke blir mindre jo eldre kvinnene eller barna blir. Derimot er risikoen for tvangsekteskap mot sin vilje og ære høyere når unge overskrider 18 år. Enkelte informanter forteller at å motsette seg tvangsekteskapet kan utgjøre fysisk vold eller andre sanksjoner (Høgdin et al, 2023, s. 9).

4.2 Patriarkat

Flere inkluderte artikler viste hvordan patriarkat og de verdiene som vektla tradisjon og hierarki ble uttrykt i familiene (Grip & Dynevall, 2024, s. 10). Björktomta (2019) forklarer hvordan patriarkalsk familieramme har fokus på kjønn, generasjon og ikke minst faderlig autoritet. Hun forklarer videre hvordan symbolsk vold kan og forstås som patriarkat, i form av mannsdominans, normer og verdier. Samt er symbolsk vold rettet mot å beskytte familiens ære, som gjenspeiler patriarkalsk familieramme (Björktomta, 2019, s. 452). Videre viser de inkluderte artiklene hvordan opprettholdelse av ære og respekt, samt menns kontroll over familie og framfor alt døtrene og deres seksualitet var en måte å leve på for barn og kvinner under patriarkalske familierammer. Artiklene viser videre hvordan noen barn og kvinner lever med vold i hjemmet hele deres integrerte barndom og liv (Björktomta, 2019, s. 458).

For noen av deltakerne var det veldig viktig at kvinnene forble jomfru frem til ekteskap og det var friere for mennene. For andre deltakere gjelder kyskhetsregler både kvinnene og mennene. I tillegg ga deltakerne uttrykk for at mannen i familien er den som skal holde familien samlet, ved å ha bestemmelse av familiens verdier og normer, samt autoritær for hele familien (Grip & Dynevall, 2024, s. 10).

Utvalgte artikler viste hvordan patriarkat var forbundet med at rykter om brutte normer, eksempelvis utroskap, lettkledd klær eller samleie før ekteskap, kunne bringe skam over familien og slektninger. Dette kunne føre til at kvinnene og barna opplevde kontroll i hverdagen (Högdin et al, 2023, s. 2-3). Noen former for kontroll kunne være blant annet deltakelse i kroppsøving, svømming eller opplæring av seksualitet, der disse tingene ble sett på om skam. Bakgrunnen for dette var fordi deltakelse i kroppsøving eller svømming ville si lettkledd klær blant andre gutter og menn. Dette kunne bringe skam over familie og dermed straff via fysisk mishandling, i verste fall død eller trusler om vold (Högdin et al, 2023, s. 2-3).

4.3 Kontrollert æres kultur

Utvalgte artikler viste at fedre hadde kontroll hjemme, i form av at kone og barn skal respektere og vise respekt og ære fremfor faren (Grip & Dynevall, 2024, s. 7). Deltakerne forklarte hvordan overgriperne ofte var fedre, der de ble utsatt for «disiplinær» vold i form av kontroll over deres oppførsel (Grip & Dynevall, 2024, s. 7). I 2019 vedtok svenske regjeringen definisjonen av æres relatert vold, der den omhandlet kontrollen over kvinner

og jenter ved å begrense hverdagen, bevegelsesfrihet, utdanningsmuligheter og valg, samt tvangsekteskap og ikke mulighet for skilsmisse (Högdin et al, 2023, s. 2-3). Her kommer den kontrollerte volden frem i form av at kvinner blir overvåket og kontrollert av sine mannlige søsken og fedre (Högdin et al, 2023, s. 2-3).

Funnene viser hvordan jenter og kvinner med innvandrere bakgrunn opplever kontroll og restriksjoner i deres liv, samt frykten for at volden skal bli kjent i samfunnet kan gjøre at det oppstår trusler og isolasjon av familien. Dette kommer frem i funnene ved at kvinnene og barna opplever mareritt, søvnvansker, traumer, selvmordstanker og gjentatte trusler fra gjerningsmennene (Björktomta, 2019, s. 451-452).

Björktomta (2019) forklarer hvordan fedre opprettholder sin dominans i familien ved å kontrollere mødrenes tid med barna, samt barnas handlingsrom og deres frihet som er begrenset ved tvangskontroll fra faren i hjemmet (Björktomta, 2019, s. 450). Deltakerne i artiklene opplevde en sterk følelse av frykt, i form av psykisk og fysisk vold, samt tvangskontroll, verbale og nonverbale trusler. Fedrene satte familiereglene, noe som kunne være uforutsigbare og vanskelige å forstå eller adlyde. Barna uttrykte for at de ikke viste når eller hvorfor volden kunne oppstå. Dette ble uttrykt som skremmende av deltakerne (Björktomta, 2019, s. 450-451). Videre forklarer Björktomta (2019) at de fleste deltakerne beskrev faren i familien som han med makten. Barna i artiklene lengtet etter et nært forhold med kjærlighet og omsorg fra fedrene, men ble møtt med voldelige handlinger og negative situasjoner som fedrene hadde benyttet (Björktomta, 2019, s. 451). Selv om volden var skremmende så var det flere deltakere som normaliserte denne typen for vold. Dette gjorde de ved å fortelle at fedrene ikke skadet dem med vilje, tvert imot handlet det om de kulturelle rammene og eksisterende kunnskap (Grip & Dynevall, 2024, s. 7). Mange av deltakerne opplevde og en kontrollert æres kultur i form av at de ikke kunne gifte seg med den de ønsket, der foreldrene valgte partner for dem. Andre former for kontrollert æres kultur kom frem i form av at de fleste ikke kunne velge hvilke klær de ville ha på, ikke korte ermer, eller gå ut på kveldstid (Grip & Dynevall, 2024, s. 7). Flere av de inkluderte artiklene forklarer at årsaken for denne typen vold og kontrollert æres kultur kommer i form av at fedrene ønsker å beskytte familiens verdighet, ære og respekt (Björktomta, 2019, s. 458).

5. DISKUSJON

Formålet med dette kapittelet er å undersøke hva som ligger bak æres relatert vold er, samt fokusere på faktorer som kan drive en slik handling. Her skal jeg diskutere oppgavens problemstilling ved hjelp av de tre hovedtemaene fra analysen min, samt trekke inn symbolsk vold og faglig kunnskap.

5.1 Betydning av fysisk vold for å beskytte familiens ære og respekt

Fysisk vold blir brukt som en straff for å beskytte familiens ære og respekt, det er ment mot å skape smerte mot barn, noe som er ulovlig i Norge ifølge LOV 20. Mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven, strl) §282 som omhandler mishandling i nære relasjoner, samt lignende paragrafer i straffeloven.

Den fysiske volden er ikke alltid ment for å brutalt skade et barn, men har et mål om å korrigere eller kontrollere barnet (Mohaupt, 2024, s. 138). Deltakerne i utvalgte artikler forklarte at fysisk vold for å skape smerte kunne innebære mishandling, grov kroppslig skade, drapsforsøk og lignende. Volden ble som regel utøvd av fedre hovedsakelig, samt brødre (Björktomta, 2019, s. 457).

Når vi ser på teorien om symbolsk vold så handler ikke den om selve fysiske volden, men den volden som ligger bak den fysiske volden. Ergo vil den symbolske volden komme frem ved å kontrollere eller undertrykke en person (Wilken, 2006, s. 80-81). Bourdieu (1999, sitert i Björktomta, 2019, s. 452) sitt konsept gir oss en forståelse av hvordan symbolsk vold er en myk og lumsk form på vold, der man kan se hvordan den mannlige dominansen produseres gjennom normer, kommunikasjon, kroppsspråk, symboler og lignende (Björktomta, 2019, s. 452).

Deltakerne i valgte artikler har beskrevet at de var blitt utsatt for vold, undertrykkelse, kontroll og traumer. Dette ble kalt for «disiplinær» vold, der overgriperne var som ofte menn som kunne utøve både symbolsk vold, ergo usynlig vold, og fysisk vold for å beskytte familiens ære og respekt (Grip & Dynevall, 2024, s. 7). Menn med problemer med vold har ofte traumeerfaringer selv som preger deres opplevelse og fungering i nære relasjoner. Dette kan være fra da deres egne foreldre hadde voldsproblemer (Mohaupt, 2024, s. 162-163).

Jo tidligere et barn blir utsatt for vold, verken fysisk eller psykisk, desto mer omfattende og varige er skadene for barnet. De emosjonsreguleringene, kognitive fungeringene og sosiale persepsjonene kan bli påvirket når et barn blir utsatt for vold og omsorgssvikt (Mohaupt, 2024, s. 135-141). Dette påvirker barnets hjerneutvikling og i voksen alder vil man reagere i affekt heller enn å prøve å løse konfliktene rasjonelt (Mohaupt, 2024, s. 135-141). Dermed kan man se at barn som blir utsatt for vold i ung alder vil og utøve vold mot sine enge barn i senere liv som foreldre (Mohaupt, 2024, s. 141). De fleste overgriperne i de utvalgte artiklene beskrev hvordan de selv var utsatt for vold som barn, der volden ble beskrevet som normalisert. Deltakerne beskrev atferdsproblemer i tenårene, vold spesielt mot kvinner, tvangsekteskap, samt mangel på hemninger og aggresjon og lignende forbrytelser. Noen beskrev dette som «blackout» de får når de blir sint (Grip & Dynevall, 2024, s. 7-8).

Fysisk vold blir brukt for å beskytte æren i familien. Ære er et sterkt ord og må respekteres. For å forstå mer av dette så kan man si at er du født i en innvandrerfamilie som setter ære framfor alt annet, så forblir du til din død. Det samme gjelder skam, som tilsier at den enes skam er hele familien og slektens skam. Skulle man prøvd å komme seg ut av denne familien, kan man risikere store konsekvenser, som blant annet æresdrap (Wikan, 2008, s. 13).

Æresdrap blir honorert med ære. Æresdrap gir deg gevinst og æren tilbake i dine og andres øyne, når barnet bringer skam ovenfor familien (Wikan, 2008, s. 15). Når en kvinne bringer skam ovenfor familien, kunne man ikke unngå at ho måtte bli æres drept. En mann som dreper for ære, dreper for å bli behandlet med respekt og som en ekte mann av familie og slektninger (Onal, 2008, s. 7).

Det er som regel datteren i familien som kunne bringe skam for familien, i form av datterens kyskheter. Kyskheter er som et symbol for ære for familien. Dermed ble det en stram kontroll på døtrenes seksualitet (Björktomta, 2019, s. 454). Far og datter forhold var preget av respekt, der datteren ble symbolet på ære i familien. Faderlig autoritet er en form for symbolsk vold, som er knyttet til en patriarkalsk familie, noe vi kan se gjennom de valgte artiklene. Ulike metoder som ble brukt for symbolsk vold av fedrene var blant annet sint eller rødt ansikt, stille sinne og snu ryggen til datteren. Målet var å få datteren til å føle skyld eller skam (Björktomta, 2019, s. 454).

Foreldrementalisering (Slade, 2005, sitert i Mohaupt, 2024) beskriver hvordan foreldrenes evne til å forstå og tankes i foreldre-barn-relasjonen skal være meningsfylt og skape trygghet for barnet (Mohaupt, 2024, s. 152)

Svak mentalisering vises ofte når menn utøver vold mot sin familie. Dette kjennetegnes når barnets følelser, intensjoner og opplevelser ikke blir anerkjent, samt blir noen barn sett på som plagsomme eller ondskapsfulle i foreldrenes øyne (Mohaupt, 2021, s.144).

Oftest kan dette bli beskrevet som beskyttelsesstrategier, der man unngår å aktivt mentalisere, av tilknytningsteoretikere. Dette kommer frem når voksne som utøver vold har selv opplevd samme volds- og avvsnings erfaring fra egen oppvekst. Svak mentalisering kan føre til et mer hardhendt og rollereservert foreldreatferd overfor døtre, ved å vise blant annet lite sensitivitet overfor barnet. Samt kan slik aggresjon føre til at barn og partner føler skam (Mohaupt, 2024, s. 144-153).

5.2 Betydningen av patriarkat

Patriarkat kjennetegnes av at mannen i familien er overhode og slektskapet følger farlinjen. Patriarkat blir assosiert med kjønns makt, da familien går etter farens og mannens regler i huset. Den typiske patriarkalske makten ligger mellom far og datter, samt ektemann og hustru (Bredal, 2011, s. 19).

Symbolisk vold er todelt, der den ene delen er latent vold sammen med normer for foreldre. Dette vil si den faderlige autoriteten som er knyttet til en patriarkalsk familie. Som nevnt tidligere så er datterens kyskheter et sterkt symbol for familien (Björktomt, 2019, s. 454).

Kvinnens kyskheter er det sterkeste symbolet for ære i en familie. Dette har skapt mye uro og konsekvenser for skoleansatte som har en plikt å melde hendelser til sosialtjenesten. Dette kan være hendelser der kvinnelige elever som lever i æres relaterte sammenhenger har opplevd å ha blitt voldtatt av en gutt på samme alder. Kvinner som bryter kyskheter vil bli straffet hvis foreldrene finner ut av det, ergo holdes voldtekt skjult av ren frykt for å bringe skam overfor familien. Deres viktigste bekymring under slike overfall på skolen var om jomfruhinnen var igjen, og dette har skapt store konsekvenser og dilemmaer for skoleansatte (Högdin et al, 2023, s. 6).

Jentene beskrevet i de utvalgte artiklene hadde flere barrierer som forhindret dem for å søke hjelp. Frykten av å bli avvist og isolert av familien var stor, ergo ble volden skjult fra samfunnet. Dette setter unge jenter som er ofre for æres relatert vold og den patriarkalske makten i sårbare situasjoner, der de lever med restriksjoner og kontroll (Björktomta, 2019, s. 452). Denne typen for psykisk vold og frykt kan over tid virke psykisk nedbrytende, der kvinner får en lav selvfølelse og opplever maktløshet (Lynum, 2014, s. 100).

I de utvalgte artiklene var følelsesmessige båndet mellom datter og far sterkt, der deltakerne brukte kategorier fra patriarkat og æres normer for å beskrive deres situasjon (Björktomta, 2019, s. 455). Respekten for farens autoritet i huset kan tolkes som en frykt for å bringe skam og skyld, om den respekten hadde blitt brutt (Björktomta, 2019, s. 455). Frykten for skam og skyld kan gjøre det vanskelig å søke hjelp. Dette kan være en faktor for hvorfor jenter og kvinner ikke tør å si ifra eller anmelde volden (Hansen & Finsrud, 2014, s. 83).

Deltakerne i utvalgte artikler forklarte at de vektla konservative verdier som blant annet tradisjon, patriarkat og hierarki. Det var for disse deltakerne viktig at kjernefamilien forble intakt. De beskrev at menn i familien hadde det største ansvaret for å holde familien samlet, samt holde respekten og æren høyt (Grip & Dynevall, 2024, s. 10).

Deltakerne i de utvalgte artiklene forklarte at de ikke kunne gifte seg med den de ønsket, da dette ble valgt av foreldrene. Noen av deltakerne ble tvangsgiftet som mindreårige, noe som oftest skjedde i hjemlandet (Grip & Dynevall, 2024, s. 7).

Å bli tvangsgiftet er helt sentralt i et patriarkalsk samfunn, der foreldre kontrollerer barnas ekteskap. Dette kommer av å sikre kontroll med slektslinjen, eiendom og arv (Bredal, 2011, s. 19-20). I Norge er tvangsekteskap ulovlig ifølge straffeloven § 253 om tvangsekteskap og kan føre til fengsel inntil 6 år. Dog er arrangert ekteskap lovlig i Norge, om begge parter ønsker dette selv. Forskjellen er at arrangert ekteskap er frivillig og tvangsekteskap er mot sin vilje for å kontrollere jentene og kvinnene i den patriarkalske strukturen (Bjørlo, 2014, s. 143).

Mange skoleansatte har uttrykt deres bekymring når det gjelder tvangsekteskap, der frykt for at deres elever skal settes i fare, i form av at familien skal flytte, bytte skole eller ta med elevene ut av landet for ekteskap. Dette har gjort at skoleansatte har sittet med et dilemma om å sende en bekymringsmelding, da dette kan øke familiens kontroll (Högdin et al, 2023, s. 5).

Tvangsekteskap tar ingen hensyn til barnets interesse, kun etter familiens og slektingers. Et fellesbegrep som er særlig brukt i andre teoretiske tradisjoner er kollektivism, som definerer et samfunn som er preget av sterk tro og vekt på selskapsgruppens felleskap og tvangsekteskap. En enkel forklaring på begrepet kollektivism er å si at kollektivets, ergo familien og slekten, interesser kommer foran barnet (Bredal, 2011, s. 20). Kollektivism kan sees i form av at ære er det viktigste i familien, der det ytre er det som telles og ikke det indre, i en familie. Ergo er de ytre omstendighetene, som blant annet respekten fra andre familier og slekt, viktigere enn de indre, barnets behov og ønske (Bredal, 2011, s. 20).

5.3 Betydningen av kontrollert æres kultur

I de siste årene har problemfeltet relatert til trusler, sosial kontroll og vold kommet frem blant unge som opplever æres relatert vold (Bjørlo, 2014, s. 138). Generelt vil foreldrene deres barn det beste, men det er ikke alltid like enkelt for foreldre å forstå at begrensning av friheten for barna kan gi alvorlige konsekvenser på barnas utvikling, sosialisering og ikke minst integrering i samfunnet de skal vokse opp på (Bjørlo, 2014, s. 138).

Mange skoleansatte opplevet at jenter og kvinner blir kontrollert ved å begrense hverdagen deres, som blant annet valg av utdanning, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og lignende (Högdin et al, 2023, s. 2-3). Kjønnslemlestelse er et felles begrep for ulike typer inngrep mot jenter og kvinners kjønnsorganer ((Bjørlo, 2014, s. 141).

Videre forteller skoleansatte at de har opplevd at gutter, søsken, overvåker og kontrollerer deres søstre eller kvinnelige slektninger. Samt kan de oppleve at samspill med motsatt kjønn, blant annet kroppsøving, svømming og idrett, ikke er lov. Dette kunne bringe skam over familien (Högdin et al, 2023, s. 2-3).

Mange unge får ikke et sosialt liv på skolen eller utenom tiden på skolen, grunnet kontroll av familiemedlemmer. Dette kan dreie seg om vennskap med gutter, seksuell atferd, bli med noen sosial skolegruppe eller kjæresteforhold (Bjørlo, 2014, s. 139).

Som vi har sett så spiller kjønn en viktig rolle, da World Health Organisasjon (2007, sitert i Björktomta, 2019) forklarer at forskning hevder at stereotype kjønnsnormer er relatert til vold over hele verden (Björktomta, 2019, s. 451). Det er både gutter og menn, spesielt

faderlig autoritet, som har dominans over jenter og kvinner. Dette omhandler igjen den patriarkalske makten om manndominans (Björktomta, 2019, s. 452). Den symbolske volden av maskulin dominans implementeres gjennom den patriarkalske makten, hvor det er bestemt at underkastelse og kontroll av kvinner er alfaomega (Magdalena, 2016). Symbolsk vold er dypt innebygd i kroppen der begrepet ære brukes for å legitimere undertrykkelse og underordning av kvinner (Magdalena, 2016). Dette kan vi se gjennom en rekke taktikker som blir brukt for å ikke bruke fysisk vold direkte, som blant annet å skremme, ydmyke, kontrollere, isolere og degradere jenter og kvinner (Björktomta, 2019, s. 452).

Deltakerne i utvalgte artikler hadde opplevd som unge at de ble utsatt for en rekke restriksjoner og kontroll som godt fysisk misbruk av foreldrene og i flere tilfeller av en bror eller brødre. Restriksjonene og kontrollen kunne komme frem via symbolsk vold som blant annet et sint utseende eller uttrykk fra far, skyld og skam hvis døtrene hadde brutt sin ære og respekt ved å blant annet bryte kyskheten eller ha guttekjæreste/kontakt (Björktomta, 2019, s. 452-454). Å bli kontrollert gjennom hele sitt liv kan hindre en i et fritt liv. Dette kan føles ydmykende og skamfullt, der en kan føle seg urettferdig behandlet (Svindseth, 2014, s. 315-320). Overgripere i utvalgte artikler forklarte hvordan deres intense kontrollerende og fikserende atferd var mot deres døtre og kvinner, som kunne være alt fra hvem de hadde vært sammen med eller hvor de hadde vært gjennom dagen, samt hvordan de sosialiserte seg blant andre. Mange av disse overgriperne beskrev den svært kontrollerende oppførselen overfor søster, datter eller partner, hvorav en av overgriperne i utvalgte artikler ble dømt for voldtekt på grunn av denne atferden (Grip & Dynevall, 2024, s. 8-11).

Kontrollert æres kultur setter jenter og kvinner i en sårbar situasjon. Dette kan forårsake forstyrret nattsøvn, søvnevansker, mareritt og ikke minst selvmordstanker grunnet de traumatiserende opplevelsene av å leve i konstant trussel, skam og lignende (Björktomta, 2019, s. 451-452).

Deltakerne i utvalgte artikler beskrev at flere barrierer gjorde det vanskelig for dem å søke hjelp. Dette kunne være barrierer som at de var alene med problemene sine, frykten for å bli avvist eller isolert av familiens deres hvis volden i hjemmefronten ble kjent for samfunnet (Björktomta, 2019, s. 452).

Isolasjon vil gi utøveren en enda større kontroll over hva kvinnen eller jenta gjør eller hvem henne treffer, samt kan stigmatisering knyttet til det å være utsatt for slik vold føre

til en enda større isolering (Lynum, 2014, s. 92). Kvinner med innvanderbakgrunn har ofte enda vanskeligere med å bryte ut av voldelige forhold. Dette kan være på grunn av manglende nettverk, språkproblemer eller manglende forståelse av det samfunnet de lever i. Samt kan faren eller ektefellen true med å sende de ut av landet eller aldri få se barna sine mer. Slike faktorer gjør isolasjonen enda større der kvinner og jenter blir værende i en voldelig familie (Hansen & Finsrud, 2014, s. 88-89). Andre faktorer kan være fordi jenta eller kvinnen kan føle at det er hennes feil at ektefellen eller faren tyr til vold (Hansen & Finsrud, 2014, s. 87).

5.4 Kildens pålitelighet

Kvalitativ forskning skal gi en innsikt og innflytelse på refleksjon, samt gi en økt forståelse av et fenomen (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 24).

Validitet og reliabel er relevante begreper som er sentrale for et troverdig vitenskapelig arbeid. Da mine valgte artikler er kvalitative studier så handler dette om den interne validitet, altså gyldigheten, samt eksterne validitet, overførbarheten i kvalitativ forskning (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 32-33).

Reliabiliteten i de valgte artiklene blir synliggjort ved en åpenhet og god redegjørelse for alle trinn i prosessene (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 33). Högdin et al (2023) skilte seg litt ut og var noe ulikt, da denne handlet mer om skoleansattes opplevelse, så kan det dog tenkes å påvirke overførbarheten (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 33).

Selv om alle mine valgte artikler er fra Sverige, så er de ulike på hver sin måte, som kan påvirke den interne validiteten (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 32). Grip & Dynevall (2024) hadde en litt mer unøyaktig registrering av teorier og type studie, men åpenheten og redegjørelsen gjorde den pålitelig (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 33).

Ved hjelp av sjekklista til Helsebiblioteket (2018) fikk jeg en bedre forståelse av ulikhetene mellom mine valgte artikler, samt likheten mellom valgte studier. Jeg valgte å se bort fra studier spesifikt om blant annet psykisk vold eller rus, som kan ha frarøvet meg verdifull innsikt. Å ekskludere kvantitativ forskning kan også tenkes å ha påvirket resultatene. Problemstillingen og oppgavens tema, samt omfang, har gjort at jeg måtte ekskludere verdifulle og relevante artikler, som kanskje snevret inn bildet av hele realiteten. Utfordringene var å innsnevre alle ulike sider bak æres relatert vold i en enkelt

oppgave. Dette gjorde det vanskelig underveis og minimalisere alle vinkler og hele bildet med både artiklene og funnene.

Min for-forståelse kan dog ha påvirket tolkningen av data. Andre med ulike erfaring og oppfatning kan få andre resultater, men min ambisjon mot reliabilitet gjennom nøye redegjørelse og fremgangsmåte har gitt meg dette resultatet. Ambisjonen kan ha tatt i fra meg verdifull tid, da avgrensingen har vært vanskelig (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 31-33). Ønsket var å stimulere hver enkelt til videre lesing, gjennom utdypende bøker og valgte artikler (Ellingsen & Drageset, 2009, s. 33).

6. KONKLUSJON

I denne oppgave har jeg undersøkt hvilke krefter det er som kan drive æres relatert vold og hva som kan utøve denne typen for vold.

Målet med studiet var å få en dypere forståelse av de faktorene som kan drive æres relatert vold, samt se de ulike perspektivene fra både ofrene og overgriperne.

Tross for svakheter som kan ha betydelig for studiens reliabilitet og validitet, kan det konkluderes likevel med at denne studien har bidratt til en økt innsikt i hva slags faktorer som kan drive æres relatert vold.

Arbeidet med denne oppgaven har gitt meg ny innsikt og skapt nye spørsmål. Dette er innsikts om overgripernes tanke bak utøvelsen av æres relatert vold, hvordan barndom kan påvirke en til å handle slikt, samt ofrenes ensomhet og isolasjon. Det har skapt nye spørsmål om hvorvidt dette kan løses og hvor bredt dette problemet er. Det konkluderes med at det trengs videre forskning på de ulike perspektivene bak æres relatert vold.

Begrunnelsen for dette er at det er svært ulike motivasjoner for å utøve æres relatert vold, samt et bredt og alvorlig problem som forekommer over hele verden. Det er avgjørende å bekjempe æres relatert vold ved å ta i bruk tiltak som lovgivning, politikk, utdanning, støttetjenester for ofrene og ikke minst bevisstgjøring av dette globale problemet.

7. LITTERATURLISTE

(* Stjernemerket er selvvalgt pensum)

LOVER, RUNDSKRIV OG HANDLINGSPLAN

*Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Frihet fra vold. Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024*. Regjeringen. (90 sider)

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-for-a-forebygge-og-bekjempe-vold-i-nare-relasjoner-20212024/id2868714/>

*Kunnskapsdepartementet. (2021). *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold 2021-2024*. Regjeringen. [https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/frihet-fra-negativ-](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/frihet-fra-negativ-sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold/id2861094/)

[sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold/id2861094/](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/frihet-fra-negativ-sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold/id2861094/)

Lov av 20. Mai 2005 nr. 28 om straffeloven (straffeloven -strl.).

LITTERATUR

*Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (4.utg.). McGraw-Hill Education; Open University Press. (10 sider)

*Bjørlo, N. K. (2014). *Æresrelatert vold*. I K. Narud (Red.), *Vold mot kvinner* (s. 135-158). Cappelen Damm Akademisk. (samme bok som flere i litteraturlista på 367 sider)

*Bredal, A. (2011). *Mellom makt og avmakt – om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*. Institutt for samfunnsforskning. (12 sider)

*Bredal, A. (2013). *Vold i nære relasjoner – minoritetskvinner mellom hypersynlighet og usynlighet*. I B, Beret & T, Cecilie (Red.), *Krysningspunkter – likestillingspolitikk i et flerkulturelt Norge*. Akademika forlag. (26 sider)

Bacheloroppgave i sosialt arbeid. Kandidatnummer: 4027

*Ellingsen, S & Drageset, S. (2009). Kvalitativ tilnærming i sykepleierforskning; en introduksjon og oversikt. Norsk tidsskrift for sykepleierforskning. (s. 23-38). (15 sider)

*Hansen, L & Finsrud, A-M, (2014). Fysisk vold. I K. Narud (Red.), *Vold mot kvinner* (s. 81-90). Cappelen Damm Akademisk. (samme bok som flere i litteraturlista på 367 sider)

Helsebiblioteket. (2016, 03. Juni). *4.1 Sjekklistor*.

<https://www.helsebiblioteket.no/innhold/artikler/kunnskapsbasert-praksis/kunnskapsbasertpraksis.no/4.kritisk-vurdering/4.1-sjekklistor>

*Lynum, C. (2014). Psykisk vold – den usynlige volden. I K. Narud (Red.), *Vold mot kvinner* (s. 91-103). Cappelen Damm Akademisk. (samme bok som flere i litteraturlista på 367 sider)

*Mohaupt, H. (2024). *Vold og foreldreskap*. Fagforlaget. (233 sider)

*Næss, A. F. & Sveøy-Aae, B. V. (2024, 24. Januar). Rekordhøye tall på æreskriminalitet. NRK, Dokumentar. <https://www.nrk.no/dokumentar/rekordhoye-tall-pa-aereskriminalitet-1.16728035>

*Onal, A. (2008). *Æresdrap – menn som drep kvinner*. Det Norske Samlaget, Oslo.

*Sverdrup, S. (2021). *Bachelor- og masteroppgaver i sosial- og helsefag. Råd og vink. Skritt for skritt*. Cappelen damm akademisk. (56 sider)

*Svindseth, M-F. (2014) Overgrep – maktrelasjonen og ydmykelsesprosessen. I K. Narud (Red.), *Vold mot kvinner* (s. 315-329). Cappelen Damm Akademisk. (samme bok som flere i litteraturlista på 367 sider)

*Thidemann, I-J. (2019). *Bacheloroppgave for sykepleierstudenter: den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2.utg.). Universitetsforlaget. (20 sider)

*Tønnessen, M. (2021, 14. Februar). Migrant. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/migrant>

*Wikan, U. (2008). *Om ære*. Oslo: Pax Forlag A/S. (53 sider)

*Wilken, L. (2006). *Pierre Bourdieu*. Roskilde Universitetsforlag. (118 sider)

ARTIKKEL, MASTEROPPGAVE OG BACHELOROPPGAVE

*Björktomta, S-B. (2019). Honor-Based Violence in Sweden – Norms of Honor and Chastity. *Springer Link. Vol.34*, 449-460. (11 sider) <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00039-1>

*Grip, L. & Dynevall, M. (2024). Honor-based violence in Sweden - an offender perspective. *Nordic Journal of Criminology. Vol.25*, 1-17. (17 sider) <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/njc.25.1.3>

*Grzyb, M. A. (2016). An explanation of honour-related killings of women in Europe through Bourdieu's concept of symbolic violence and masculine domination. *Saga Journals*, 64(7), 1036-1053. (17 sider) <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0011392115627479>

*Högdin, S., Helmersson, S. & Eriksson, H. (2023). Young people in honour-based context: negotiations and reasoning on the obligation to report concern among school staff in Sweden, *Nordic Social Work Research*. (12 sider) <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/2156857X.2023.2207089?needAccess=true>